Ч. 93 Неділя 27 цьвітня (9 мая) 1897. Рік VII

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудни.

Редакция і Адмiнiстрация: улиця Чарнецкого ч. 8.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жадане і за зложенем оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої“.

Передплата у Львові в бюрі дневників Люд. Ільона і в ц. к. Старостствах на провінциї:
на цілий рік зр. 2·40
на пів року „ 1·20
на чверть року „ —·60
місячно . . „ —·20
Поодиноке число 1 кр

З почтовою пересилкою:
на цілий рік зр. 5·40
на пів року „ 2·70
на чверть року „ 1·35
місячно . . „ —·45
Поодиноке число 3 кр.

З Ради державної.

11. Засїданє Палати послів з дня 7 мая 1897.

Ще бурливійше засїданє.

На вчерашнім засїданю Палати послів вела ся дальше дебата над внесенем в справі обжалованя мінїстрів, причім пастали були ще бурливійші сцени, як на попереднім засїданю. Посли вже таки на правду били ся, хоч сим разом ще не до болючого, сїпали одні других та потручували ся і тикали одні другим кулаками під ніс. Найбурливійша сцена настала була під конець бесїди мінїстра Ґляйспаха. Нїмцї повибігали були із своїх лавок на середину перед лави мінїстрів і стали там виробляти крики. Пос. Вольф ганьбив мінїстрів і став валити кулаками в пульт президента мінїстрів ґр. Бадеиього, а той аж мусів відступити ся. На то вибігли Молодочехи і Поляки та станули против Нїмцїв як би до бійки. Серед страшенного крику стали тепер одні других потручувати, брати за плечі і сїпати. Президент Катрайн дзвонить і кричить: „Встидайте ся, панове, зачинаєте бити ся!“ — але все єго накликуванє непомагає нїчого. Аж коли Чехи силою відтрутили Нїмцїв від мінїстерских лав, а мінїстер Ґляйспах мимо крику закінчив якось свою бесїду, настав в Палатї трохи спокій, хоч роз'ярені сторони ще довго по тім не могли зовсім успокоїти ся.

Початок засїданя.

По відкритю засїданя відповідав мін. справедливости Ґляйспах на інтерпеляцию пос Сільвестра і заявив, що нова процедура цивільна війде без сумнїву в житє з днем 1 сїчня 1898 р. і пороблено вже відповідні зарядженя до того. На потрібне системізоване нових посад згодив ся вже мінїстер фінансів і одержав цїсарске призволенє. На уділенє ад'ютів всім авскультантам правительство не може згодити ся. Всї приготовляючі роботи вже укінчено і будуть в своїм часї оголошені, а управильненє належитостий адвокатских буде також переведене. Персонал урядників канцелярийних буде також значно збільшений, а іменно о 1.145 посад.

Дальша дискусия над внесенем о обжалованю мінїстрів.

Перший промавляв мінїстер Ґляйспах і зазначив насамперед, що вчерашні бесїди послів не ослабили заяви президента мінїстрів. Правительство ступало тою самою дорогою, що і попередні правительства, а та дорога була санкцюнована ухвалами парляменту, отже не можна казати, що правительство допустило ся вини або зради. Виходить з того, що ті, котрі поставили внесене о поставлене мінїстрів в стан обжалованя, не брали такого обжалованя на серіо.

Сї послїдні слова мінїстра дали початок до страшенної бучі. Нїмцї з лївицї стали протестувати і кричали: Відкликати ті слова! То сором, не позволимо собі того! Крик ставав що раз більший, так, що мінїстер не міг вже дальше говорити. Накликуванє президента не помагало нїчого і наконець був він змушений перервати засїданє і вийшов. Мимо того крики не зменшили ся. Нїмцї били кулаками в пульти і кричали: Він мусить то відкликати.

Підчас перерви, котра тревала дві години, відбула ся нарада предсїдателїв клюбів правицї і президиї та нарада мінїстрів.

По перерві.

Коли по майже двогодинній перерві мінїстер Ґляйспах хотів дальше говорити, Нїмцї підняли знову страшенний крик. Пос. Гофман-Веленгоф і Ґрос заявили, що замітка мінїстра, мов би то внесеня не були поставлені на серіо, містить в собі оскорбу, і жадали сатисфакциї грозячи, що в противнім случаю не допустять до дальшої дискусиї. — Вольф кричить: Нехай президент насамперед заявить, що мінїстер відкликує оскорбу (з лївицї крики: Перед тим рішучо не можемо дальше говорити). — Мінїстер зачинає говорити, але лївиця підносить знову страшенний крик і чути слова: Нї, не позволимо єму говорити! Нехай відкличе! Шенерер кричить: Або відкликати, або уступити! — Президент взиває знову до спокою і каже, що після реґуляміну мінїстер має тепер говорити. Лївиця знов кричить. Майредер (антисеміт): Прикликати мінїстра до порядку! Кайзер: Перерва тревала дві години; то нова бесїда мінїстра, прошу для того о голос в справі формальній. На то чути голоси: Нехай Ґляйспах відкличе, або зложить теку. Вольф відзиває ся: Бережіть прав парляменту, пане президенте! (Сьміх і голоси з правицї: Мовчіть же вже раз!) Президент взиває знову до порядку, дзвонить

---

2)

ГОРБАТИЙ.

(З польского — повість Йосифа Корженьовского).

(Дальше).

— Добре ти казала, Уршулько! — сказала пані Больковска до входячої внучки — що то мусить бути лукавий чоловік. І що я єму тепер скажу, коли наперед знаю, що ти єго не схочеш, бо й я не хочу. Чи то чоловік для тебе, мій ти ангелику, моя одинока дитинко!

Уршуля також зблїдла, але призвавши на поміч цїлу свою рішучість, втихомирювала бабусю, представляючи їй, що з такої глупої забаганки не може для неї вийти нїчого злого, що нїхто не прогнїває ся на женщину, коли она з яких важних причин відмовить своєї руки і що тому просить она бабусю, щоби не зволїкаючи з відповідию, не писала цїлком до дїдуся, лише щоби всьо звалила на неї і дала пізнати пану бурмістрови, що прийшов за пізно, бо она вже любить иншого і дала слово і т. ин.

Такий лист післала старушка бурмістрови ще того самого дня, замітивши при кінци, що сильно жалує, що не може приймити чести, яку предкладав єї домови; однако надїє ся, що то не перерве зносин, які она все хоче удержати, тим більше, що не тратить надії цїлком усунути з єго голови ту уперту ґулю, що так поганить єго гарне чоло, тим більше, що коли би занедбано лїченя, то она ще значно може вирости.

Бурмістр перечитавши той лист кинув єго з великим гнївом, а відтак зірвавши з своєї голови перуку і начісуючи пальцями волосє на наріст, що від єго зворушеня і удару крови в голову здавав ся більшим, крикнув:

— Чекай, дурна бабо, дам я тобі таку ґулю, що й кість з трупарні не поможе тобі.

І справдї зараз четвертого дня одержала пані Больковска урядове візванє, щоби безпровolочно ставила ся в бюрі поліциї з усїми правами, які має до своєї посїлости в містї Владиславові, бо заходять сумніви що до важности умови купна і не знати, чи попередний властитель мав право продати свій ґрунт і хату.

Дрожачою рукою глядала пані Больковска ключиків від своєї шафки; ледве могла трафити до замку і добувши вкінци свої папери, що були всї разом зложені з шляхотскими документами єї чоловіка, з єго службовими паперами і заставними листами і кільканайцять разів обвязані білим шнурком, ледве могла їх порозкладати і на ново звязати, так темно їй зробилось в очах і так трясли ся єї руки.

Пан бурмістр приймив єї цїлком урядово, немов би єї нїколи не знав. Дармо усьміхала ся добра бабуся, пригадуючись єго знакомости і поглядала на єго чоло, даючи єму до пізнаня, що готова ще инший лїк придумати, коли би тамтой показав ся безуспішний. Єго лице було зимне і строге, а спідна губа лиш дрожала, очевидно від гнїву, що всьо було в порядку і що не міг найти з тої сторони нїякої зачіпки. По кількох хвилях, з грізним лицем велїв зробити спис тих всїх паперів і сказав до неї холодно:

— Ідіть собі тепер до дому. То переглянe ся, а що покаже ся, о тім повідомить ся вас.

І старушка пішла та вернула до дому прибита тяжкими гадками. Уршуля ждала єї на ґанку, хоч було холодно і дув студений вітер. Коли побачила бабусю заклопотану і засумовану, сказала цїлуючи єї в руку:

— Ах, моя бідна бабцю! Що я вам клопоту наробила. Але щож я тому винна, що не маю якої бородавки на носї. Може булаб я не сподобала ся пану бурмістрови, бо він знає з досьвіду, як то погано, коли на лици виросте що непотрібного. Він же тому аж справив собі таку красну перуку.

— От, колиб був мене слухав — відповіла стара похитавши головою — то був би певне не потребував тої дурної перуки. Вже був би давно не мав тої погани на лици. Але він певне не робив того, що я велїла. То лукавий чоловік і не вірить в нїчо. Віру мають лише добрі люди і таких она уздоровляє на души і на тїлї. А такі як він, то видко з чортом держать. Але нехай там! Щож до бородавки — додала поглядаючи на хороший і складний носик Уршулї — то якби тобі коли вробила ся, возьмеш кусник крайди, заструґеш остро і як будеш натще обведеш довкола три рази. Потім зробиш ось так, через верх хрест і кинеш крейду поза себе, але так, щобись не чула як упаде.

— Добре бабцю — відповіла Уршуля усьміхаючись і цїлуючи єї в руку — зроблю так певне. Тілько що з того, коли тї погані бородавки не хотять менї нїгде рости.

дзвонить, аж наконець пук дзвінок і принесено новий. В Палатї настав трохи спокій, а президент взиває мінїстра, щоби говорив дальше. (Голоси: Не дамо докінчити!) Крики тревають дальше через кілька мінут, аж наконець мінїстер приходить до слова і каже:

Гадка, яку я висказав, а задля котрої не даєте менї говорити, опирала ся на такім розумнюю річи, що я ті внесеня уважав.... (знову страшеннї крики і чути голоси: Відкликати! Відкликати!) за тактику парляментарну і очевидно не мав наміру оскорбляти якої не будь партиї. — Нестає знову страшенний крик; слів мінїстра майже не чути. Нїмцї вибігають на середину перед лави мінїстрів. Чехи і Поляки виходять і собі, ставлять ся одні против других, кричать, сїпають ся і поштуркують. Серед тої сцени кінчить мінїстер свою бесїду.

По тім промавляло ще кількох бесїдників і засїданє перервано. Під конець засїданя предложив ще мінїстер рільництва проект закона о фахових стовариществах рільників.

Новинки.

Львів дня 8-го мая 1897.

— **Відзначеня.** Є. В. Цїсар надїлив асесора торговельного сенату в львівскім краєвім судї Володисл. Губриновича титулом цїсарского радника.

— **Є. Е. п. Маршалок краєвий** гр. Стан. Бадені виїхав до Відня, щоби взяти участь в нарадах комісії адресової палати панів.

— **Почетне горожаньство** надала рада громадска міста Рудок президентови мінїстрів гр. Казим. Баденьому і мінїстрови скарбу дрови Білиньскому.

— **Школа кадетів у Львові.** Як з Відня доносять, полагоджено в Мінїстерстві справу будови кадетскої школи у Львові прихильно. Звістно, що в тій справі виїхав був президент міста др. Малаховский до Відня і був у п. Мінїстра на нарадї. Услівя поставлені репрезентациєю міста що до будови тої школи увзглядненї.

— **Льокальні поїзди** зі Львова до Зимної Води і до Брухович розпічнуть свій рух від завтра т. є. від 9-го мая. До Зимної Води буде відходити що день поїзд о годинї 3-тій мін. 40 по полудни. До Брухович буде іти що день поїзд льокальний о годинї 3-тій мін. 27, а вертати до Львова до дня 30 червня о годинї 8-ій мін. 15 вечером, а від 1-го липня о годинї 8-ій мін. 49 вечером Крім того буде відходити кождої недїлї і в сьвята до Брухович зі Львова другий окремий поїзд о годинї 2-ій мін. 31 пополудни.

— **Дирекция товариства взаїмних обезпечень „Днїстер“** пригадує сим, що звичайні річні загальні збори того товариства відбудуть ся в середу дня 12-го мая с. р., о годинї 2-ій по полудни в великій сали „Народного Дому“ у Львові. Участь в зборах може взяти кождий член товариства; забирати слово, ставити інтерпеляциї і голосовати мають право члени обезпечаючі вартість 3.000 зр. і вибрані повномочники громад управнених §. 81 статута, як також властителї листів удїлових фонду основного. О годинї 5-тій того самого дня відбудуть ся І-ші звичайні загальні збори товариства взаїмного кредиту „Днїстер“, на котрих мають право голосу ті члени, котрі бодай на 14 днів перед тими зборами заплатили цїлий удїл. Дирекция просить особливо всїх місцевих своїх членів, щоби зволили явити ся на зборах як найчисленнїйше і найточнїйше, бо з причини опізнених весняних робіт в поли, може будуть перешкоджені члени з провінциї, отже щоби був потрібний комплєт до відбутя зборів.

— **Загадочна справа.** Вчера доносили ми за краківскими часописями, що в Кракові відобрав собі житє реставратор Енгельберт двома ударами звичайного кухонного ножа. Нинї доносять, що там арештовано жінку Енгельберта, 35-лїтну хорошу женщину, вправдї не під закидом убийства, лише задля пояснень в справі смерти чоловіка, котрого самоубийство видає ся підозрінем.

— **Огні.** В Клекотові коло Бродів знищив огонь дня 6-го с. м. 17 селяньских загород разом з господарскими будинками і інвентарем. Шкода, яку оцїнюють на 15.000 зр., обезпечена лиш в малій части.

— **Конокрада** Гершка Костмана прихопила жандармерия в Рогатинї. Їхав звичайним візком запряженим в три гарні, расові, добре живлені кобили. Одна з них була цїлком біла, дві сиві. Конокрад оповідав неімовірну историю, що якийсь незнаний жид дав єму ті конї і велїв з ними ждати на него в коршмі Руда під Рогатином. Близші вісти о тих задержаних конях подає ц. к. окружний суд в Бережанах.

— **Наші Канадийцї** не мають щастя, хотяй гонять за ним аж за море. З кіцманьского повіта на Буковинї вибирав ся з Кисїлева господар Галицкий до Канади. Своє ґаздівство, що вартувало 3000 зр., продав за половину і взяв 500 зр. завдатку. Але де сховати такі гроші? Галицкий хотїв сам сховати їх, та жінка вперла ся, що она лїпше потрафить сю штуку. Рада в раду, Галицкий віддав гроші жінцї, а та сховала їх на ніч під подушку. Певно снила про Канаду, бо не чула, як хтось, що мусїв підглядати єї, закрав ся під подушку і забрав гроші. Рано пробудила ся Аниця, а по грошех вже й місце застило!...

— **Сьмілої крадежи** допустив ся один злодїй дня 27-го цьвітня в Одесї в магазинї золотника Зільберберга. В грошах, брилянтах, золотї і иньших дорогоцїнностях забрав злочинець 80 до 85 тисячів рублів. Той золотничий магазин містить ся в готели „Імперияль“ при головній одеській улици Дерибасівскій. Проворний злодїй знаючи, що над магазином суть вільні комнати, зголосив ся до готелю як подорожний з річами і паспортом виставленим на імя Грека Спиридиона Рафтопуло. Єму дали комнату і тодї він пробив дїру в помостї та спустив ся насамперед до склепу з пахощами, де отворив вертгаймівску касу, але найшов в нїй лиш 6 рублів. Відтак виломив кусень стїни до сусїдного золотничого склепу Зільберберга і там розгосподарив ся як у себе дома. Забрав всьо, що уважав за відповідне, вернув назад до своєї комнати, вийшов з неї спокійно і пропав як камінь у водї.

— **Смерть під колесами трамваю.** З Одеси доносять о страшній смерти візника трамваєвого Александра Чубарова. В хвили, як віз кінної зелїзницї був в повнім розгонї, якась собака прискакувала до коний, брехала на них і справляла перепону в правильнім руху воза. Візникови не стало терпеливости, станув отже на степени, схилив ся і одною рукою держав ся поруча воза, а другою ударив собаку батогом. Нечайно стратив рівновагу і заким проїзжі у возї та кондуктор встигли задержати єго від паденя, дістав ся під колеса. Почув ся страшний тріск костий нещасливого. Вівник спроміг ся ще крикнути: „Ратуйте!.. гальма....“ і всьо стихло. Коли кондуктор задержав віз і витягнув при помочи проїзжих візника зпід колїс, візник був непритомний; низшу часть черева мав попарпану, а лице і плечі поранені. В шпитали помер нещасний. — Зовсїм подібна подія лучила ся, як пишуть угорскі часописи, в Будапештї. Лиш що в описаній пригодї причиною катастрофи була собака, а тут — дївчина. Було то ще в страстну пятницю. Серед тисячів людий, що прохожали по містї, відвідуючі божі гроби та любуючись теплим, весняним воздухом, усмотрив один молодий мужчина хорошу панночку

Старушка почала їй доказувати і вичисляти случаї, що й пізнїйше можуть нї звідти нї звідси показати ся і що все добре мати готовий лїк. Внучка рада, що бабуся стала о тім говорити і забуде трохи о своїм клопотї, слухала єї уважно і піддавала ще й инші справи, котрі дали би старушцї нагоду виступати з ріжними радами і лїками. Так перейшов їм якось вечер, але в ночи Уршуля добре чула, що бабуся не спить і вітхає. Минуло в той спосіб кільканайцять днїв, пан бурмістер мовчав, а старушка в день сяк так собі радила і розривала ся, але в ночи заєдно думала лише о тім, а що не могла спати, то почала марнїти і сильно змінила ся. Тодї Уршуля не говорячи нічого бабусї, пішла до пан-отця, честного і поважного старушка, оповіла єму о що іде, дала єму пізнати, яким способом має підозрінє, що то она єсть причиною того переслїдованя і просила, аби вглянув в ту справу і успокоїв бабусю. Ще того самого дня відобрала пані Больковска всї свої папери з урядовим повідомленем, що позаяк претенсиї тої особи, котра не хотїла признати продажи важною, показали ся безосновними, то відсилають ся їй назад папери, бо вже їх урядови не треба.

Честна старушка відітхнула, а коли ще о тім часї удалось їй вилїчити кілька осіб недужих на таку уперту пропасницю, що вже не помагали їм ніякі аптичні лїки — забула цїлком о своїм клопотї і почала поволи повертати до давнїйшого руху і спокою.

Але не минуло і кілька тижднїв, коли з'явила ся у неї пані касиєрова, що по довгім балаканю о сїм і о тім зійшла вкінци на цїль своїх відвидин і поновила осьвідчини бурмістра. То дїяло ся при Уршули, що рисувала собі з боку і прислухувала ся розмові. Та мова, особливо по такім поганім поступку бурмістра обурила благородну дївчину. Она кинула оловець, встала і недопускаючи бабусю до слова, живо озвала ся:

— Тут іде о мене, отже маю право відповісти за себе і виручити в тім басусю. Скажіть, пані, пану бурмістрови, що нї моє серце нї положенє не змінило ся цїлковито. Видко, що пан бурмістр має мене за дитину, або за яку вітрєницю, що хоче нинї того, чого вчера не хотїла. Будьте-ж ласкаві сказати єму, що сильно помилив ся. Хочби ждав Бог знає як довго і винайшов ще більше таких средств, як той з паперами, аби нам приподобати ся, то все одержить однакову відповідь. Пані касиєрова пішла, а за три днї приніс полїцийний возьний під адресою пані Больковскої письмо, в котрім бурмістр міста Владиславова питає, чи особа, що називає ся Уршуля Нарбут і має бути внучкою вдови по Гавриїлї Больковскім, контрольорі, має леґітимацийну книжочку, або як нї, чи має паспорт з того місця, звідки походить і метрику, бо тих паперів жадає ся для справдженя тотожности особи і єї походженя.

Той своїм змістом неприємний папір, сїрий з вигляду і записаний блїдим чорнилом, випав з рук вдови, коли єго стала читати. — Як тут відповісти на таке очевидне переслїдуванє. Уршуля не мала нї леґітимацийної книжочки, нї пашпорту, нї метрики. Мала лише на своїм хорошім лици сьвідоцтво двайцятьох лїт, а в чудових очах видну леґітимацию благородної, енерґічної і гарної душі.

На щастє приїхав на другий день до місточка начальник повіту і за посередництвом пан-отця справу полагоджено в той спосіб, що приказано постарати ся о жадані папери, а вдову і єї внучку полишено в супокою.

По такій рішучій відповіди Уршулї, бурмістр вже не сьмів добивати ся дальше єї руки, але від часу до часу не переставав бідну вдову переслїдувати дрібними прикростями і зробив їй побут в тім колись милім місточку невиносимим.

— Я радо звідси виїхала би куди небудь — говорила раз, лежачи недужа в ліжку з причини прикрости, яку справила їй ревізия в єї домі і глядане по всїх закутках якоїсь контрабанди, о котру нїби хтось єї обжалував. — Але якже покинути ту хатчину, на котру я тілько видала. То цїлком змарнує ся і пропаде, а шкода, бо домок хороший і догідний. Такого кутика нїгде не найду. Хиба виїхати до Варшави. Там вдовам найлїпше. Де великий престол, там нїхто бідному не сьміє дати штовханця в бік.

Та гадка перенести ся до Варшави сильно вбила ся в голову і бабусї і внучки. Бабусю тягнуло щось до Варшави, бо там мешкали єї родичі, а внучці усьміхав ся вид великого міста, не задля єго руху і розривок, о яких ледве чула, але для того, що там були средства, аби дальше образувати ся в штуцї, до котрої почувала в собі непоборину охоту.

Однако той гарний намір був би на все лишив ся тілько бажанем обох женщин. Вправдї що раз нові прикрости зі сторони бурмістра не переставали їх непокоїти, але привязанє до місця, де було їй так добре і та чародїйска нитка, що кождого вяже з єго власностию, все задержували вдову, чим раз більше заклопотану, чим раз більше непокоєну і на здоровлю сильно підупавшу. Вкінци нещастна пригода зробила то, чого не доказала би анї людска намова, анї власний розум.

В лютім 1839 р. в часї страшного вихру вибух в сусїднїй хатї пожар. Було то в ночи. Всї спали крім старої вдови, що гадала о бурмістру, о єго поганім нарості і лукавім серци,

і давай слідити за нею крок за кроком. Панночка хоронилась то до одного костела, то до другого, то приспішала ходу, але напастник анї не думав відчепити ся. Щоби спекати ся остаточно вїзливих промов свого обожателя, хотїла перебігти на другу сторону улиці, так в туж хвилю над'їхав трамвай електричний із за угла камениці. Она встигла пристанути на безпечнім місци, а він понїс страшну кару. В погони повалив ся з цїлою силою розгону під трамвай і заким кондуктор отямив ся і здержав ваґон, нещасний попращав ся з житєм. Всї думали зразу, що то цїлком звичайне самоубийство, але злодом дізнали ся о всїм, бо панночка непокоєна совістию, удалась по кількох днях до поліції і пояснила цїлу трагічну подію.

Господарство, промисл, торговля, ґиґієна і вихованє.

Добрі ради.

— Віз і сила що єго тягне. Кождий господар повинен не лиш на то зважати, щоби мав добре і з доброго материялу зроблений віз, але й на то, як возити возом і як запрягати до него конї, значить ся, причіпати силу, котра тягне віз і як розкладати на нїм тягар. Чим більше кінь потребує сили, щоби віз тягнути, тим більше треба єго годувати, а паша коштує гроші. Хто уміє заощадити на силї коня, заощадить тим самим на паші для него, отже й на грошах. Длятого треба насамперед знати, коли можна віз сам або й з тягаром тягнути меншою силою, а то так пізнає ся: Чим висші колеса, тим меншої треба сили до тягненя, бо колесо з великим обемом притикає на більшім місци до землї. Коли колесо обертає ся, то оно тре ся об вісь, а чим більше тре ся, тим більшої треба сили до тягненя; щоби колеса не дуже терли ся, значить ся, щоби зменшити тертє, мастимо колеса. Але чим колесо менше, тим більше разів мусить оно обернути ся підчас тої самої дороги, отже тертє об вісь буде більше; висші колеса обертають ся менше разів в тій самій дорозї і труть ся менше. Крім того високі колеса не так легко застрягають та не западають у вибої на дорозї. З того виходить, що віз з високими колесами лпший, як з малими і треба меншої сили до него. — Тепер же друга річ що-до тягару на возї: Досьвіди і многі проби показали, що коли тягар наложити на задну вісь, то треба найменше сили до тягненя, о 10 до 18 процент менше, як коли-б той сам тягар лежав на передній оси. Коли же тягар розложений по цїлім возї, то й сили треба середної, значить ся, більшої, як коли-б тягар спочивав на задній, а меншої, як коли-б спочивав на передній оси. Господар повинен длятого, скоро можна, найбільший тягар класти на задній оси, а буде коням найлекше тягнути. До того приходить ще й та обставина: Передні колеса мусять бути менші, щоби возом можна легко навертати, але именно длятого, що они менші, то і труть ся більші об вісь. Коли же на них ще спочиває більший тягар, то они не ідуть просто але викрутасами (як то можна дуже добре видїти особливо підчас їзди па мокрих сїножатах), отже через то роблять більшу дорогу. Тимчасом задні, більші колеса ідуть просто і слїдом за передними колесами; сї, передні, ріжуть слїд, а тамті, задні ідуть вже готовим слїдом, не потребують вже толочити собі слїду і через то зменшає ся сила, що тягне віз. — Наконець трета річ: Як причіпати силу, що тягне віз, значить ся, де причіпати н. пр. конї? Звичайно штельвага спочиває верх дишля, до неї причіпають ся орчики, а до орчиків шлеї. В сїм случаю точка ваготи цїлого воза може ще й з набором лежить нисше, як місце, де причіплена сила, що тягне. В сїм случаю треба більше зуживати сили, бо в першій хвили, скоро сила зачинає тягнути, зуживає ся часть єї лиш на то, щоби нїби то переважувати віз наперед. (Щоби то зрозуміти, треба собі подумати, що хтось хоче н. пр. бочку капусти посунути та закладає на ню в горі посторонок і тягне. Точка ваготи бочки лежить десь по серединї, а сила, що тягне бочку, причіплена висше тої точки; бочку тогди замість потягнути і посунути, можна переважити і перевернути. Щоби єї посунути, треба посторонок так заложити, щоби він чіпав по серединї за саму точку ваготи. Так само і при возї). Коли-ж штельвага була би під дишлем, то сила, що тягне, була би причіплена в самій точцї ваготи, а бодай дуже близько неї, а тогди треба менше сили. Так само поучив досьвід, що менше треба сили до тягненя, коли посторонки від шлеїв суть коротші.

— Кілько і що можна в городї сїяти кілька разів через лїто. До недавна був всюди, а у нас єсть ще й нинї такий звичай, що в городах сїє ся лиш раз до року. Коли погода сприяє, то сїйба кінчить ся около половини мая. Лїтом, коли городовину по більшій части позбирає ся, грядки стоять порожні і зарастають хоптою. В новійших часах там, де городництво стоїть високо, засївають грядки кілька разів до року. Але то можна лиш там робити, де земля в городї була вже давнїйше добре гноєна і оброблена. На піснім і зле оброблeнім ґрунтї можна би хиба лиш тогди кілька разів сїяти, коли би бодай верхну верству землї перемішало ся добре з компостом. А сїяти можна відразу на грядках в маю: салату, редьковку, редькву, огірки, петрушку, горох, моркву, червоні бураки; — в червню: редьковку, зимову редькву, горох; в розсадниках зелену і волоску капусту; — в липню: моркву, петрушку на закришку, редьковку і зимову редькву, в розсаднику калярепу; в серпню: шпінат. — Сїяти треба очевидно лиш ранні роди огородовини, котрі в спізненій порі скорше би розвивали ся і доспівали.

— Волоский оріх, єсть дерево, котре би у нас в многих сторонах добре удавало ся і давало значні доходи. Поминувши вже овоч, котрий придав би ся бодай до домашного ужитку, коли вже не на продаж, але й само дерево єсть цїнним материялом до робіт столярских і добре платить зя. Задля того дерева именно годилось би у нас садити волоскі оріхи, тим більше, що ними можна би засаджувати всї ті каменисті, сухі і неурожайні ґрунти, горби та зубоча, котрі тепер стоять пусткою, яко неужитки. Волоский оріх розплоджує ся із зерна, а найважнїйша річ в тім, щоби зерно садити відразу в тім місци, де має стояти дерево; пересаджувати дерево не треба, бо зерно пускає дуже довгий головний корінь, котрий при пересаджуваню треба би притинати, а тогди деревце марнїє, росте поволи, або й зовсїм гине. Противно, засаджене на місци, росте красно і борзо та до кілька лїт вибирає ся на красне деревце. Можна би тим способом позаводити на неодних теперішних неужитках цїлі садки волоских оріхів. На насїня треба брати добрі сорти і такі оріхи, на котрих зелена лупина лише що зачинає пукати. Оріх вложений з зеленою лупиною в землю буде ще й безпечний від всїляких шкідників.

— Кертицю не треба вбивати, бо то звірятко з'їдає всїлякі шкідники і єсть для нас через то дуже пожиточним. Лиш тим одним робить нам кертиця богато клопоту, що в городї або на сїножатах нарие множество купок землї. В такім случаю треба лиш старати ся прогнати кертицю, де она нам на заваді. А прогнати єї можна асафатиною. На то треба дрібку вати умочити в асафатинї і повкладати скрізь у ямки під наритими купками землї. Кертиця дуже не любить запаху асафатини і зараз втїкає звідтам де єї зачує.

Телеґрами.

Відень 8 мая. На засїданю ради громадскої подав бурмістр Люеґер до відомости, що на вість о смерти княг. д'Алянсон зложив Їх Вел. Цїсареви і Цїсаревій в имени ради сочувство і одержав подяку, котру також подає до відомости. Так само зложив він сочувство президентови Форови з причини катастрофи в Парижи.

Париж 8 мая. Кн. Омаль, стрий мужа княгинї д'Алянсон, помер в Цукео на Сицилії на вість о страшній смерти княгинї.

Константинополь 8 мая. Розійшлась чутка, що Турки заняли Велестіно, а бриґада Смоленьского посунулась близше Вольо.

Атини 8 мая. Турки взяли Фарзалю і обсадили вісїмдесять сусїдних сїл. В битві коло Фарзалї дістала ся в руки турецкі одна гірска батерия і богато муниції. Страти грецкі мають бути величезні. Зачувати, що турецка армія посуває ся через Домокос до Лямії.

Константинополь 8 мая. Кретийцї побили грецких охотників, а ті були змушені втїкати на італїяньский корабель.

слухала як стукотїли віконницї і свистїв вітер все з більшою силою. Нагле крізь вирізані серця в віконницях блисло сьвітло. Старушка встала і коли отворила двері до другої комнати, що виходила на подвіре і де не було віконниць, крикнула пронизливо, побачивши свої будинки в огни. Єї крик збудив цїлий дім т. є. Уршулю і ще дві служницї. Не було вже ратунку. Вскорі займив ся дах над їх головою, гук збільшав ся, шиби почали тріскати, а крик і гамір збігаючих ся з усїх сторін людий, побільшали ще тревогу і грозу тої хвилї. Старушка стратила цїлком голову. Лише Уршуля незастрашена, сильна духом і дїяльна, одягла ся чим скорше сама, помогла одіти бабусю, звязала трохи біля в клубок для неї і для себе, кілька одінь і теплих плащів і взявши спід бабусиної подушки єї ключики, виймила звитку з паперами, з заставними листами і з грішми, яких там ще трохи було. То всьо обвязала разом сильно шнурком і завісила собі на шиї та сховала за пазухою той запас, що забезпечував будучність старушки. Відтак віддала звязані клунки річий захристиянови, що прибіг ратувати, а сама при помочи служниць взяла непритомну бабусю і винесла єї з комнати, до котрої вже добирав ся огонь, як другий Еней, що з дорогим тягаром на плечах покидав горіючу Трою. Чудесний був вид тої женщини молодої, хорошої, з відкритою головою, з неустрашимим і майже спокійним лицем, дивно осьвітленим бухаючою з усїх сторін полуміню, що поступала мовчки з ніжною, блїдою старушкою, держачи єї попід пахи, посеред товпи, що з почестию перед нею розступилась. Однако не довго дозволено їй двигати той тягар. З усїх боків окружили єї ремісники, люди прості, але такі, що уміють оцінити відвагу, красу і пожертвоване, відобрали з єї рук вдову, котра стала трохи приходити до себе і занесли єї на приходство. Там старий пан-отець дав обом женщинам притулок, живив і заходив ся коло них доси, доки панї Больковска не прийшла до сил і не зуміла обдумати для себе якесь притуловище на будуще.

Єї домок згорів до тла. З виратованих річий і обстави мало що було цїлих і пригідних до чого небудь. Отже старушка не мала причини лишати ся в Владиславові, тим більше, що переслїдованя, яких там зазнала і перестрах, що єго нетерпіла, обридили їй то місце. Отже подякувала доброму панотцю за єго ласку, роздала убогим всьо, що їй лишило ся з пожару і виїхала з Уршулею до Мариямполя, а звідтам почтовим возом до Варшави.

Тяжко було спершу двом женщинам, привиклим до тишини і вигоди, серед того гамору, того заколоту і крику, тої байдужности на всьо, що довкола дїє ся і рушає ся, до якої мимохіть мусять привикнути мешканцї великого міста, де кождий спішить ся, де нїхто не має часу задержувати ся, приглядатись, а часто навіть упадаючому на улици подати яку небудь поміч. Тому й заходили в голову, як тут порадити собі, де умістити ся, звідки чого дїстати. Почтовий кондуктор, що бачив їх клопіт, а знав що приїхали до Варшави на постійне мешканє і не маючи нї стільця, нї миски, нї подушки, порадив їм, аби заїхали тимчасом до дешевого готелю на Підвалю і читали що день ґазету, де певне найдуть якесь оголошенє, котре прийде їм в поміч. Кілько-ж то людий вибавила ґазета з подібного клопоту! І справдї вскорі дала она і нашим подорожним спасенну вказівку.

(Дальше буде.)

За редакцию відповідає: Адам Кроховецкий

З друкарнї В. Лозиньского під зарядом В. І. Вебера.